

Grondwater onder de Omgevingswet

GOO-online werksessie Grondwater onder de Omgevingswet
met focus op beheer van historische bodemverontreiniging
11 maart 2024 – 15.00-16.30 uur

Agenda

- Beleid
- Welke regels en procedures voor verschillende situaties?
- Hebben we de instrumenten voor onze taken?

Grondwaterbeheer is gezamenlijke opgave

- Kwantiteit en kwaliteit
- Rijk + provincie + waterschap + gemeente
- Beheertaken bepaald door:
 - doelstelling KRW+GWR
 - de Ow- regels en -instrumenten
 - de maatschappelijke opgaven
- Wbb → Ow betekent focus van saneren → beheer

*Maatwerk op juiste
schaalniveau*

Beleid landelijk

- Landelijk bodembeleid via 3 pijlers:
 - Preventie
 - Meewegen bodemkwaliteit (ook gr.w.) bij toedelen functies aan locaties
 - Beheer historische verontreinigingen

Beleid landelijk

Pijler 2: Meewegen bodemkwaliteit (ook gr.w.) bij toedelen functies aan locaties

- Bodemkwaliteiten / bodemfuncties betrekken bij stellen van regels aan activiteiten in bodem en ondergrond
- Het instandhouden van de bodem is te beschouwen als een activiteit waaraan regels kunnen worden gesteld. Voorbeelden:
 - absoluut verbod om een activiteit uit te voeren
 - vergunningplicht voor bepaalde activiteiten
 - aanwijzing bepaalde watervoerende pakketten voor bodemenergie
 - decentrale omgevingswaarden

Beleid landelijk

Pijler 3 – Beheer historische verontreinigingen:

- Omgevingsplan bepaalt of bodemsanering plaatsvindt
- Regels voor MBA saneren § 4.121 Bal: gericht op geschikt maken bodem voor bovengronds gebruik
- Geldt niet voor grondwater; geen rijksregels voor grondwatersanering
- Wel kan MBA saneren gebruikt worden voor bronaanpak
- Decentrale overheden kunnen maatwerkregels stellen voor bescherming of verbetering van grondwaterkwaliteit

Beleid provincie

- Regionaal Waterprogramma: beleid voor aanpak en/of monitoring van locaties met risico's
- Benadering grondwaterverontreiniging vanuit KRW- en GWR-doelen
- Onder Wbb: screening locaties op spoedeisendheid en kwetsbare objecten (drink-/consumptiewater, zwemwater, Natura2000, opp.w.)
- Uitwerking beleid in omgevingsverordening: regels voor bronsanering, geen regels voor grondwatersanering

[Home - Regionaal Waterprogramma \(gelderland.nl\)](http://gelderland.nl)

Beleid waterschap

- Watervisie of 'Blauwe omgevingsvisie'

Beleid gemeente

- Omgevingsvisie:
 - ambities met fysieke leefomgeving
 - ook m.b.t. beheer historische verontreinigingen
- Omgevingsplan (bruidsschatregels bouwverordening)
- Gemeentelijk beleid grondwater: grondwaterkwaliteit is een onderwerp waar gemeenten ambities op kunnen hebben en ook zouden moeten betrekken bij het toewijzen van functies

[Overgangsrecht bouwverordening en bruidsschatregels bouwen bodemgevoelig gebouw op een bodemgevoelige locatie | Informatiepunt Leefomgeving \(iplo.nl\)](#)

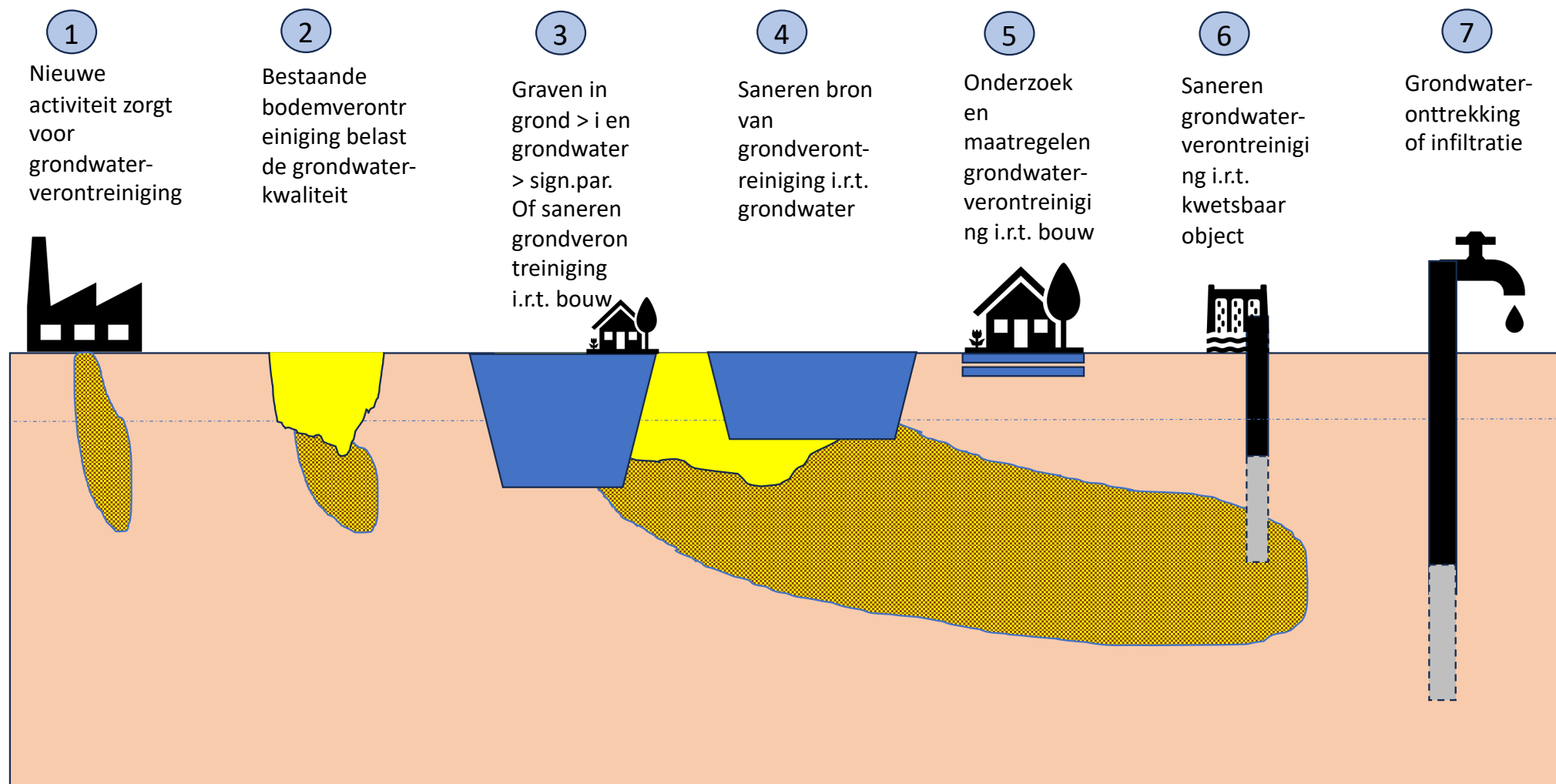

Regels in verschillende situaties

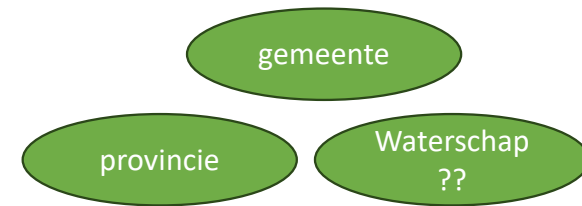
- Landelijk: Omgevingswet, Bal en Bkl
- Provinciaal: omgevingsverordening
- Waterschap: waterschapsverordening
- Gemeentelijk: omgevingsplan

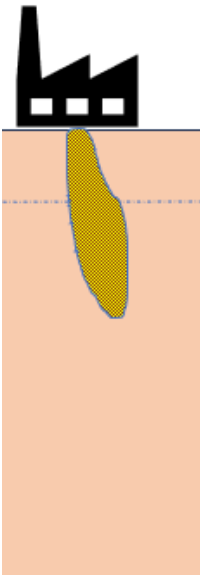
Situaties met activiteiten i.r.t. grondwaterkwaliteit Omgevingswet

1. Nieuwe activiteit zorgt voor grondwaterverontreiniging

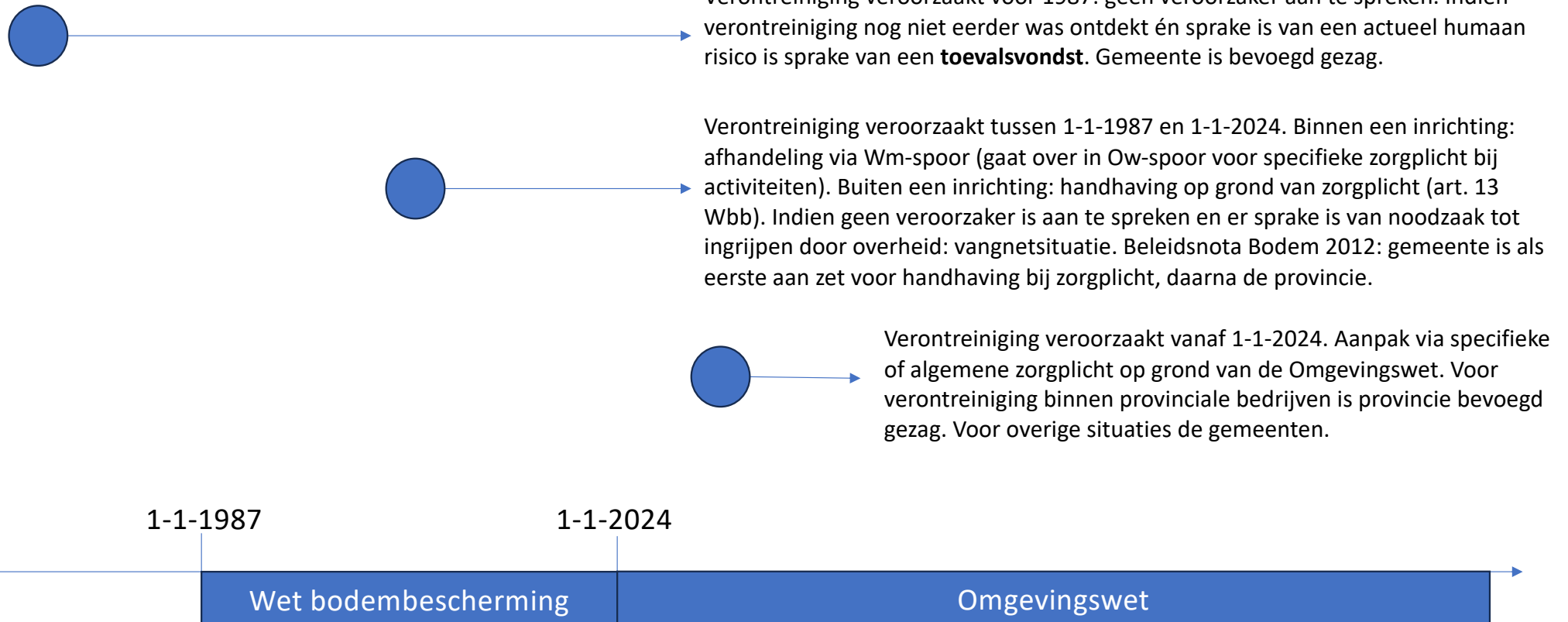
1
Nieuwe
activiteit zorgt
voor
grondwater-
verontreiniging

Pijler 1 – Preventie (bevoegd gezag gemeente tenzij complex bedrijf):

- preventieve regels voor MBA's in Bal
- algemene zorgplicht (art 1.6 en 1.7 Ow)
- specifieke zorgplicht Bal (art 2.11 Bal)
- ongewoon voorval (Hoofdstuk 19 Ow)
- verbod op activiteiten die aanzienlijke nadelige gevolgen hebben voor de fysieke leefomgeving (art. 1.7a Ow)
- eventueel de regels uit het omgevingsplan (art. 22.44 bruidsschat omgevingsplan)

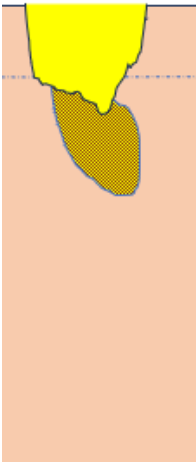
Overgangsrecht zorgplicht

2. Bestaande bodemverontreiniging belast de grondwaterkwaliteit

2

Bestaande
bodemveront-
reiniging belast
de grondwater-
kwaliteit

- Alle ruim 20.000 locaties met een grondwaterverontreiniging zijn in beeld gebracht in het verleden
- Uit risico-analyses (Wbb en KRW) kwamen de spoedlocaties, deze zijn aangepakt onder de Wbb
- Dus geen actieve aanpak onder de Ow
- Uitzondering: een in het geheel nog niet bekende verontreiniging die voor onaanvaardbare risico's zorgt voor gezondheid (kan ook belasting drinkwatervoorraad zijn) = toevalsvondst

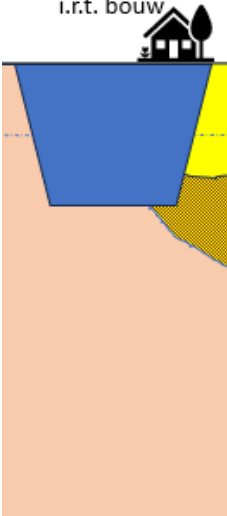
gemeente

3. Graven in grond > i en grondwater > signaleringsparameter, of saneren grondverontreiniging i.r.t. bouw

gemeente

3

Graven in
grond > i en
grondwater
> sign.par.
Of saneren
grondveron-
treiniging
i.r.t. bouw

- Regels § 4.120 en § 4.121 Bal
- Wat specifiek ten aanzien van het met de grond mee uitgraven van verontreinigd grondwater?
- Graven in den droge: wateronttrekking, zie situatie 7

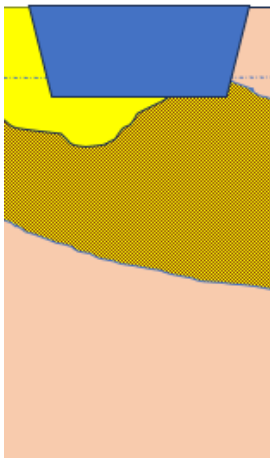
4. Saneren verontreinigingsbron grondwaterverontreiniging

provincie

4

Saneren bron
van
grondveront-
reiniging i.r.t.
grondwater

- Regels omgevingsverordening § 4.4.2
- Gemeenten/OD's hebben signalerende functie
- Risicogestuurd en bescherming van kwetsbare objecten
 - openbare drinkwatervoorziening
 - bestaande onttrekkingen voor menselijke consumptie
 - zwemwateren (onderdeel van de 'beschermde gebieden' in de KRW)
 - grondwaterafhankelijke Natura 2000-gebieden (onderdeel van de 'beschermde gebieden' in de KRW)
 - aangewezen KRW-oppervlaktewaterlichamen (die worden gevoed vanuit grondwater)

Verordening Paragraaf 4.4.2: activiteiten op of in de bodem

artikel	Inhoud	Uitvoering
4.50 toepassingsbereik	Activiteiten saneren en graven > i	
4.51 bodemonderzoek grondwaterverontreiniging	Verkenkend bodemonderzoek (incl. grondwater)	stof in grondwater > signaleringsparameter
	Vervolgonderzoek	relatie met verontreinigingsbron vaste bodem
	Nader bodemonderzoek (incl. RTB grondwater)	a. negatief gezondheidseffect b. risico's kwetsbare objecten (RWP)
4.52 informeren GS	Resultaten nader bodemonderzoek	4 weken voor start activiteit
4.53 sanering verontreinigingsbron grondwaterverontreiniging	Indien negatief effect/risico: bodemsanering	conform art. 4.1242 Bal (verwijderen verontreiniging)
	Doel sanering	verontreinigingsbron zoveel mogelijk verwijderen

Paragraaf 4.4.2 Activiteiten op of in de bodem

Artikel 4.50 (toepassingsbereik en oogmerk regels over activiteiten op of in de bodem)

- 1 Deze paragraaf is van toepassing op de activiteiten saneren van de bodem en graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit, met uitzondering van werkzaamheden ten behoeve van kabels en leidingen.
- 2 Deze paragraaf is opgenomen met het oog op het wegnemen van risico's als gevolg van een verontreiniging in het grondwater.

Artikel 4.51 (bodemonderzoek grondwaterverontreiniging)

- 1 Bij een voorgenomen activiteit graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit of bij het saneren van de bodem wordt ook de kwaliteit van het grondwater betrokken.
- 2 Als uit het verkennend bodemonderzoek blijkt dat een signaleringsparameter in het grondwater volgens bijlage Vd bij **Par. 4.12a** van het Besluit kwaliteit leefomgeving wordt overschreden, wordt een vervolgbodemonderzoek verricht naar de relatie tussen de verontreiniging in het grondwater en de verontreinigingsbron in de vaste bodem.
- 3 Als in het vervolgbodemonderzoek wordt vastgesteld dat de verontreiniging in het grondwater verband houdt met een verontreinigingsbron in de vaste bodem op de locatie, dan wordt in een nader bodemonderzoek ook de locatiespecifieke situatie in beeld gebracht en beoordeeld.
- 4 De beoordeling van de locatiespecifieke situatie bevat in ieder geval een beoordeling van:
 - a. de negatieve gezondheidseffecten; en
 - b. de risico's die optreden of dreigen op te treden ter plaatse van kwetsbare objecten als bedoeld in het regionaal waterprogramma.
- 5 Bij de beoordeling van de locatiespecifieke situatie wordt rekening gehouden met de Risicotool-box Grondwater van het Rijkinstituut voor Volksgezondheid en Milieu.

Artikel 4.52 (informerende Gedeputeerde Staten over resultaten bodemonderzoek grondwater)

Gedeputeerde Staten worden tenminste vier weken voor het begin van de activiteit saneren van de bodem of graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit geïnformeerd over de resultaten van het nader bodemonderzoek, bedoeld in artikel 4.51, als zo'n nader bodemonderzoek heeft plaatsgevonden.

Artikel 4.53 (sanering verontreinigingsbron grondwaterverontreiniging)

- 1 Als uit het nader bodemonderzoek, bedoeld in artikel 4.51, derde lid, blijkt dat er door de verontreiniging in het grondwater een negatief gezondheidseffect of een onaanvaardbaar risico kan optreden, wordt de saneringsaanpak van Par. 4.1242 van het Besluit activiteiten leefomgeving gevolgd.
- 2 Bij het saneren wordt de verontreinigingsbron in de vaste bodem, die verband houdt met de verontreiniging in het grondwater, zoveel mogelijk verwijderd.

Aanpassingen POV (voornemen)

- Gezondheidsrisico's niet meer opnemen, enkel gevoelige objecten KRW
- 'Zoveel mogelijk' verduidelijken
→ terugsaneerwaarden uit het BAL

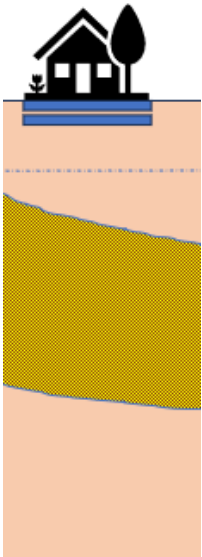
5. Onderzoek en maatregelen grondwaterverontreiniging i.r.t. bouw

gemeente

5

Onderzoek
en
maatregelen
grondwater-
verontreinig-
ing i.r.t. bouw

- Bouw bodemgevoelig gebouw op bodemgevoelige locatie
- Geen grondverontreiniging, wel grondwaterverontreiniging
- Welk onderzoek moet worden uitgevoerd
- Welke beoordeling van risico's: RTB grondwater
- Welke maatregelen kunnen afgedwongen worden
→ 4.121 BAL

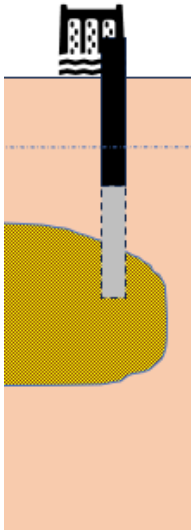
6. Saneren grondwaterverontreiniging i.r.t. kwetsbaar object

provincie

6

Saneren
grondwater-
verontreinig-
ing i.r.t.
kwetsbaar
object

- Geen regels voor grondwatersanering in de omgevingsverordening
- Dit zijn incidenteel voorkomende situaties: maatwerk

7. Grondwateronttrekking of infiltratie

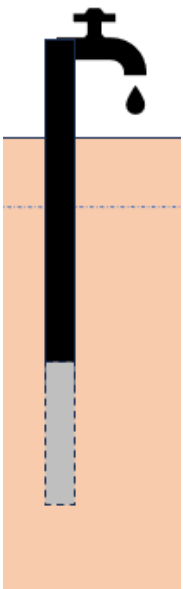
7

Grondwater-
onttrekking of
infiltratie

- Waterschapsverordening: regels voor onttrekkingen tot bepaalde omvang en voor infiltratie
- Provinciale omgevingsverordening: regels voor grote onttrekkingen (drinkwater en industrie) en voor open bodemenergiesystemen

waterschap

provincie

Toetsingskader verspreiding gw verontreinigingen

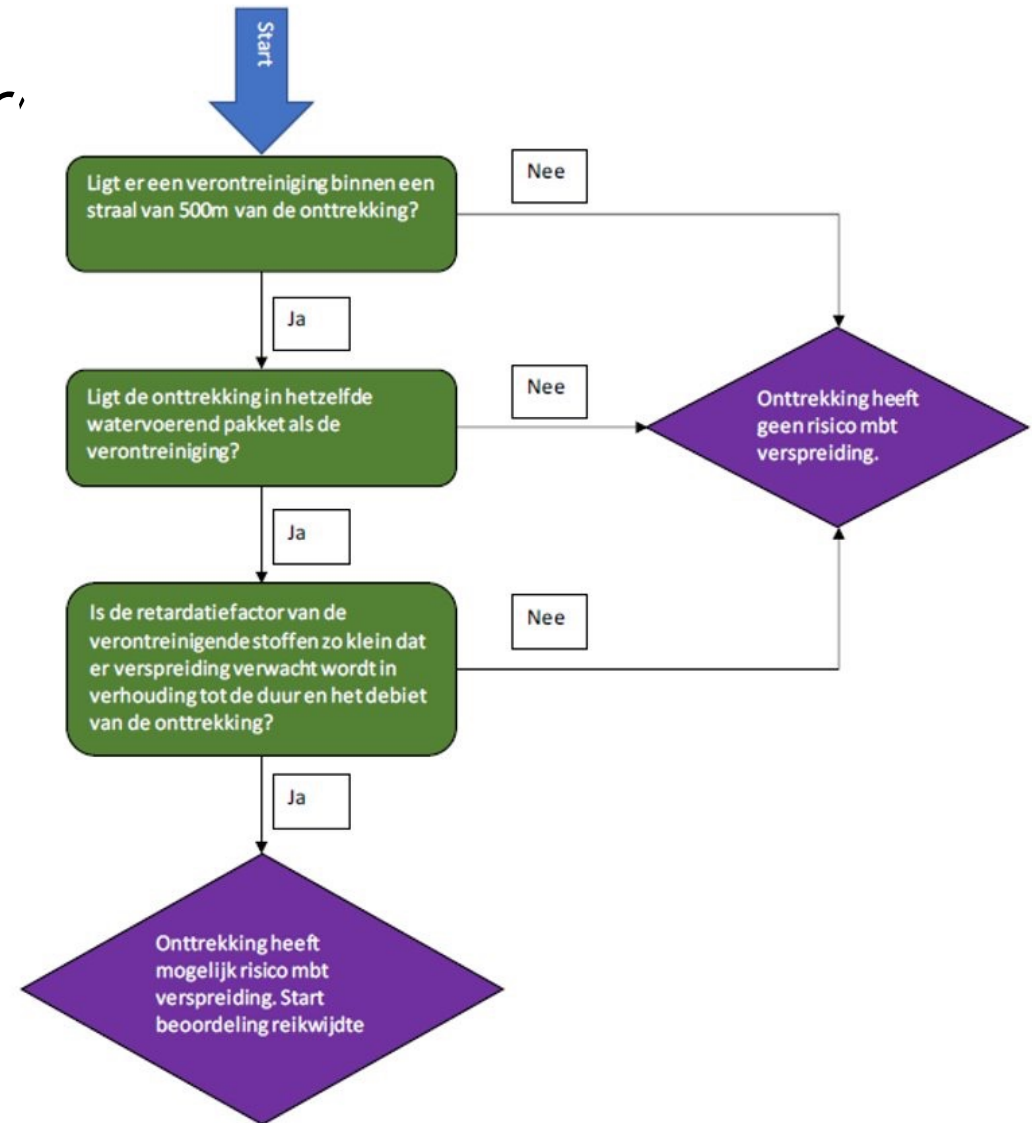
- Een initiatiefnemer moet rekening houden met de aanwezigheid van verontreinigd grondwater bij activiteiten die invloed (kunnen) hebben op het watersysteem (oppervlaktewater én grondwater)
- Waterschap toetst deze onderbouwing bij meldingen en vergunningen
- Artikel 28 van de Wbb van toepassing bij overgangsrechtlocaties (beschikking spoedeisend, nazorgplan of lopende saneringen)

<https://www.gelderseomgevingsdiensten.nl/wp-content/uploads/2024/02/Notitie-toepassing-overgangsrecht-Wet-bodembescherming-20240119.pdf>

Stappenplan bij or

- Met Utrecht en Gelderland een handreiking opgesteld voor de waterschappen
- 30 m verspreiding losgelaten
- Risico-gestuurd

Figuur 1: stroomschema vragen eerste stap beoordeling grondwateronttrekking

Stappen beoordeling risico's

1. Beïnvloed de onttrekking een (mobiele) grondwater-verontreiniging met gehalten boven de signaleringswaarde

2. Leidt de verplaatsing van een verontreiniging tot:

- verstoring van functies (zoals bijv. WKO-systemen of veedrenking) of
- humane risico's (bijv. uitdamping) of
- bedreiging van een kwetsbaar object of
- verstoring/aantasting van een (lopende of afgeronde) sanering of
- verstoring/aantasting van een andere beheersmaatregelen (bijv. Gebiedsgerichte aanpak)?

3. Leiden de voorgestelde maatregelen tot voldoende mitigeren of beheersen van de risico's van de verspreiding zodat de verspreiding weer acceptabel wordt?

Riolering werkzaamheden

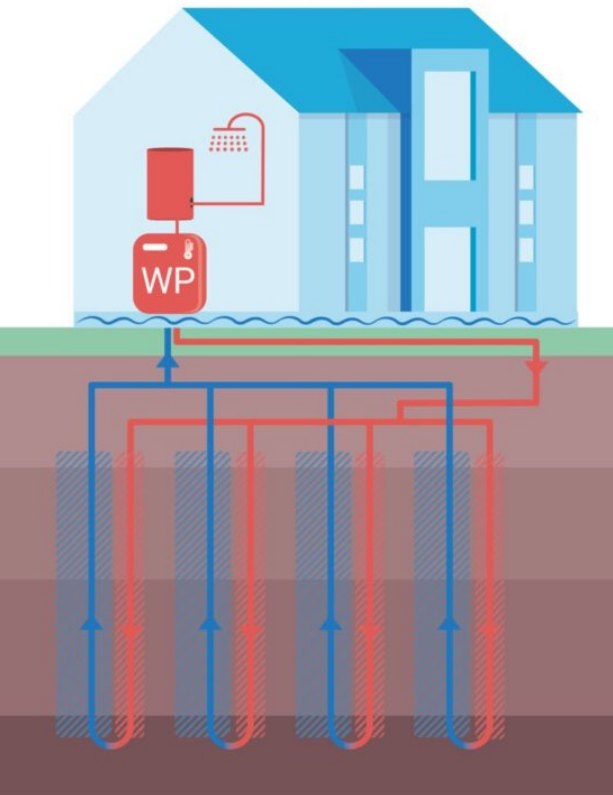
- Tijdelijke onttrekking
- Waterschap beoordeelt verplaatsing en risico's
- Behalve bij overgangsrecht (beschikking spoedeisend, nazorgplan of lopende saneringen)

Lozingen

- Waterschap/RWS: lozingen op oppervlaktewater of zuiveringstechnisch werk (art 2.4 Bal)
- Gemeente: lozingen op of in de bodem en vuilwaterriool
- Provincie kan aanvullende regels stellen voor lozingen in de bodem in grondwaterbeschermingsgebieden

- Voorkeursroute lozing: vuilwaterriool of op/in bodem
- Uitzonderingen: lozing op oppervlaktewater --> maatwerkvoorschrift.
- In overleg met waterbeheerder (waterschap op RWS)

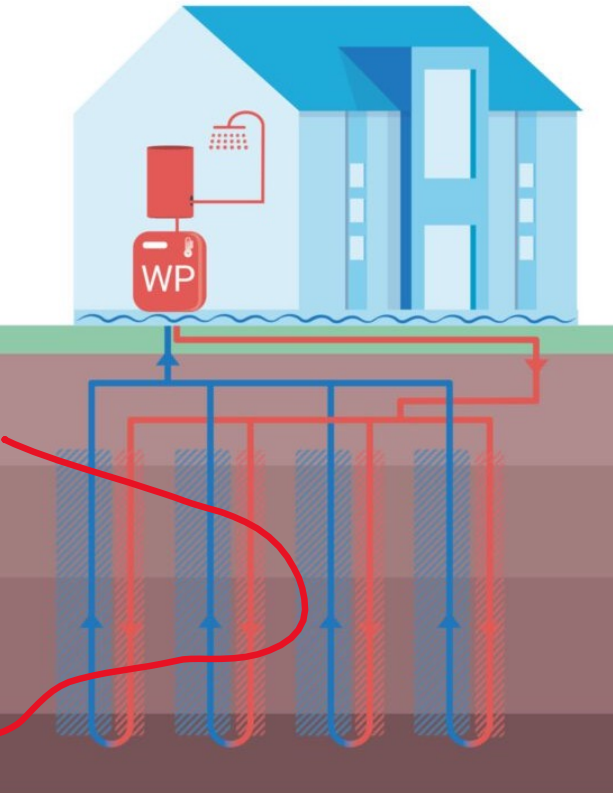
Let op regels boringsvrije zone (provincie en waterschap)

GBES en gw verontreinigingen

- Aantrekken/verplaatsen verontreiniging?
- Waterschap of provincie (overgangsrecht)

Is er een substantiële verplaatsing te verwachten bij het plaatsen van een GBES?

Toezicht

- Toezicht gemeente bij bodem-MBA's, bouwen en GBES
- Provincie bij grote onttrekkingen en OBES
- Waterschap bij onttrekkingen (<150.000 kuub) en lozingen
- Bij melding aan GS: verplichte sanering 'gewoon' bij gemeente ingediend, GS enkel handhaving op uitvoering bodemonderzoek irt kwetsbare objecten KRW

Bodeminformatiebeheer

- Hoe zit grondwaterkwaliteit in Squit Ibis en in de provinciale bodemverontreinigingenkaart?

Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken

- Grondwaterverontreinigingen worden niet vastgelegd in Kadaster

Afsluiting

- Missen er nog onderwerpen?
- Wat is er nodig aan/voor samenwerkingsafspraken?
- Vragen en opmerking verwerken we in notitie op GOO-website
- Referenties:
 - [Omgaan met historische grondwaterverontreiniging \(IPLO\)](#)
 - [Handreiking grondwaterkwaliteit](#) (ministerie IenW, 2022)
 - Pleio-groep 'Bodem en ondergrond'
 - [Grondwater \(Bodembeheer van de toekomst\)](#)

Wekelijks bespreekuurtje
overheden over situaties
bodem onder de
Omgevingswet:
meld je aan.

